

Polemika Krytycznoliteracka w Polsce
pod redakcją Sylwii Panek

TOM 30

THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT
OF THE ARTS AND SCIENCES
PHILOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL SECTION
PHILOLOGICAL COMMITTEE

Critical Literary Argument in Poland

edited by Sylwia Panek

volume 30

Sylwia Panek

Irzykowski contra the Futurists

Karol Irzykowski's polemic with the Futurists took place in 1921–1924 on the pages of *Ponowa*, *Robotnik*, *Ilustrowany Tygodnik Codzienny*, *Wiadomości Literackie*, *Zwrotnica*, *Gazeta Polska* and Futurist 'Occasionals'. Irzykowski's directly formulated polemical arguments against the Futurists focus on the accusation of plagiarism and abandonment of tradition. This makes impossible, according to the critic, the realisation of the so-called new – a declaration only, by the Futurists of their plans – that in reality was just a sham (originality). A deeper analysis of Irzykowski's polemic with Bruno Jasiński, Anatol Stern and Stefan Gacki shows that the critic's intention is not so much as to oppose crossing the line in respect to positioning art against life – a source of Futurists' irritation – but that of the direction and autonomy of literature.

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY
KOMISJA FILOLOGICZNA

Polemika Krytycznoliteracka w Polsce
pod redakcją Sylwii Panek
tom 30

Sylwia Panek
Irzykowski wobec futurystów

Poznań 2024

WYDAWNICTWO POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Główny Redaktor Wydawnictw PTPN
Jakub Kępiński

Recenzent
prof. dr hab. Izolda Kiec

Redakcja językowa i korekta
Barbara Łukaszewska

Projekt okładki
Elżbieta Kidacka

Łamanie
Marlena Roszkiewicz

Publikacja finansowana
w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”
w latach 2017–2021, nr projektu 11H 16 0131 84

© Copyright by Sylwia Panek, Poznań 2024
© Copyright for this edition by Poznańskie Towarzystwo
Przyjaciół Nauk, Poznań 2024

ISBN 978-83-7654-580-6
ISSN 2081-5999

Spis treści

ROZPRAWA WSTĘPNA

Emeryt merytoryzmu <i>contra</i> futuryści	11
Anatomia konstelacji	27
Diachronia konfrontacji	32
Uwagi na koniec	70

TEKSTY ŹRÓDŁOWE. ANTOLOGIA

Wykaz tekstów źródłowych	77
Nota edytorska	79
Karol Irzykowski Futuryzm a szachy	85
Karol Irzykowski Plagiatowy charakter przełomów literackich w Polsce ...	97
Bruno Jasiński Kieszka od kamizelki źródłem plagiatu. Rewelacyjne odkrycia p. Irzykowskiego	113
Karol Irzykowski Kultura murzyńska w Polsce	117
Bruno Jasiński, Karol Irzykowski Dwie repliki. Brunona Jasińskiego i Karola Irzykowskiego	123
Karol Irzykowski Rehabilitacja buta	127

Anatol Stern	
Emeryt merytoryzmu. Z powodu ostatniego artykułu Irzykowskiego pt. <i>Plagiatory charakter przełomów literackich w Polsce, czyli jeszcze o wiatrologii</i>	133
Karol Irzykowski	
[List do Redakcji „Skamandra”]	147
Anatol Stern	
Anatol Stern replikuje	151
Karol Irzykowski	
Futurystyczny tapir. (Przyczynek do sprawy zwyczajów literackich i do sprawy plagiatu)	153
Bruno Jasieński	
Futuryzm polski (bilans)	187
Karol Irzykowski	
Likwidacja futuryzmu	207
St.[efan] G.[acki]	
Likwidacja likwidatora! Zdemaskowanie papieża merytoryzmu	215
Karol Irzykowski	
Awangardzistom utarcie nosa	223
Ast. [Anatol Stern]	
Maszyna jako ideał sztuki dzisiejszej a przesady estetyczne	231
Karol Irzykowski	
Fabrykowanie przeciwników	239
Bibliografia	245
Indeks osób	259